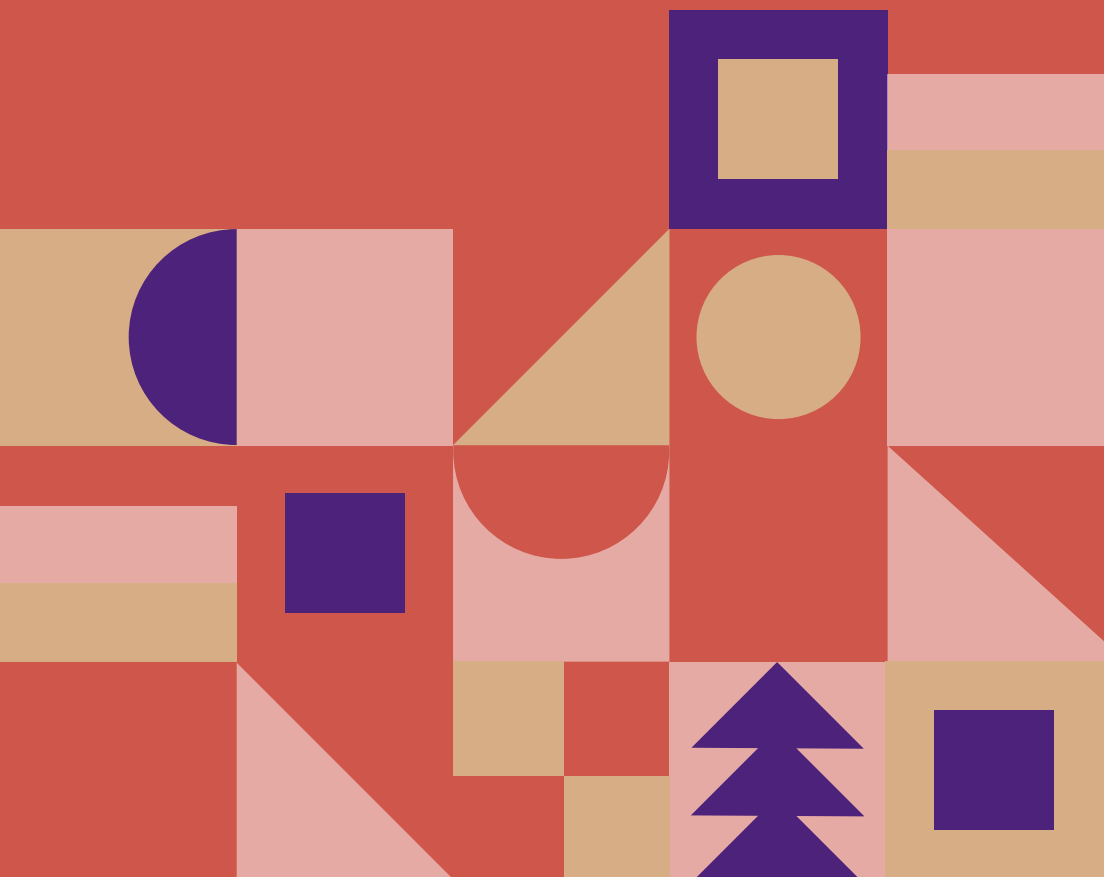




“สานพลังภาคีเครือข่าย” กลไกการพัฒนาเด็กตำบลหนองอียอ

ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
โครงการ กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตำบลหนองอียอ
อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์



คำนำ

หนังสือชุดความรู้ทั้ง 5 เล่มนี้ เป็นการถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มสมรรถนะขีดความสามารถของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาอัตรากำลังพลเมืองรุ่นใหม่ด้านการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่บริบทชนบทและบริบทกึ่งเมืองกึ่งชนบท และรูปแบบการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่เหมาะสมในแต่ละบริบท และ ประการที่สาม เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่การขยายผลไปยัง อปท.อื่น และองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสนใจ จึงได้เรียบเรียงเนื้อหาแยกตามรายพื้นที่ดังนี้

เล่มที่ 1 ใช้ “วิจัย” แก้ปัญหาชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกลง ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองแกลงอย่างมีส่วนร่วม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

เล่มที่ 2 “3 กลไก” เชื่อมประสานพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลกันตวจระมวล ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ ระบบและกลไกการพัฒนาส่งเสริมอาชีพเยาวชนในและนอกระบบ ตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

เล่มที่ 3 “ตำบล + หน่วยงาน + สถานศึกษา” 3 กลไกหลักร่วมพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลสลักไผ่ ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ตำบลสลักไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เล่มที่ 4 “สถานพลังภาคีเครือข่าย” กลไกการพัฒนาเด็กตำบลหนองอียอ
 ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน
 ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

เล่มที่ 5 “ผสานการทำงานทุกหน่วยงาน” แนวคิดการพัฒนาเด็กและเยาวชน
 ตำบลหนองสนิท ถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ การพัฒนาระบบ
 และกลไกการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและชุมชน ตำบลหนองสนิท
 อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

สุดท้ายนี้มูลนิธิหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุดความรู้ทั้ง 5 เล่มนี้จะเป็นประโยชน์
 ต่อผู้อ่านทุกท่านและสามารถนำข้อมูล/องค์ความรู้ของกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านนโยบายและการพัฒนาพลเมือง
 รุ่นใหม่ทั้งบุคลากรท้องถิ่นและเยาวชนในพื้นที่ขององค์กรและหน่วยงานของท่าน และ
 ในการนี้มูลนิธิใคร่ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ
 นวัตกรรม (สกว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
 จังหวัดสุรินทร์ และเครือข่ายองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน
 ปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี คณะผู้บริหาร ครู
 และนักเรียนแกนนำจากสถาบันการศึกษา สาธารณสุขอำเภอ อาสาสมัครสาธารณสุข
 (อสม.) สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล แกนนำเด็กและเยาวชน ฯลฯ ที่สานพลัง
 ร่วมมือกันจนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายทุกประการ

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาकरไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)



บอกเล่า เพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่คนในชุมชนรวมทั้งตัวท้องถิ่นเข้ามา ร่วมกันคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น จุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหา ของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามา ร่วมหาร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อ ตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้น สิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่ มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้ว

อาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้น กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริงและมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบการวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าการเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้น ด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเกริ่นนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) หรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.เดิม) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่งในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองแก (อำเภอท่าตูม) องค์การบริหารส่วนตำบลสลักไถ่ (อำเภอเมือง) เทศบาลตำบลกันตวจระมวล (อำเภอปราสาท) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ (อำเภอสนม) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท (อำเภอจอมพระ) และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อศึกษาวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการต่อยอดและพัฒนากลไก ระบบสนับสนุนและรูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่บริบทชนบทและบริบทกึ่งชนบทกึ่งเมือง ภายใต้การดำเนินงานของโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 4 ภาค ระยะเวลาดำเนินงาน 1 ปี 2 เดือน คือตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2562 จนถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2563 โดยมีเป้าหมาย 3 ประการคือ ประการแรก เพื่อเพิ่มสมรรถนะบุคลากรท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีบทบาทเป็น “พี่เลี้ยง” มีทักษะโค้ช ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการใช้ประโยชน์จากข้อมูลความรู้ และทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประการที่สอง เพื่อยกระดับและสมรรถนะของกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย 5 อปท.จังหวัดสุรินทร์ ให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน มีรูปธรรมในลักษณะการจัดตั้งกลไกอย่างมีส่วนร่วม และมีระบบสนับสนุน/ระบบบริหารจัดการ และระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องที่ชัดเจน และประการที่สาม เพื่อสร้างองค์ความรู้/นวัตกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะคนรุ่นใหม่ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management ; KM) กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Communities-based Research; CBR) ที่เป็นกระบวนการสร้างนักวิจัยซึ่งมุ่งให้ชุมชนเป็นฐานเพื่อ

ค้นหาความรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้เอง หรือ “สร้างคน สร้างองค์ความรู้ สร้างการเปลี่ยนแปลง” และเป็นเรียนรู้ด้วยโครงการ/โครงการงาน/กิจกรรมที่เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานวิจัย และกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นที่มาของการก่อเกิด 5 โครงการวิจัยหลัก ที่ได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ได้แก่

1. โครงการ “ระบบและกลไกการพัฒนาส่งเสริมอาชีพเยาวชนในและนอกระบบ ตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” โดย นางสาวรัตนา สุขสบาย ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลกันตวจระมวล หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะนักวิจัย

2. โครงการ “การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์” โดย นายสุรศักดิ์ สิงห์ทาร์ ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะนักวิจัย

3. โครงการ “กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท ตำบลสลักได อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” โดย นางสุมาลัย แถบทอง ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัด อบต.สลักไดและคณะนักวิจัย

4. โครงการ “การพัฒนาระบบและกลไกการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและชุมชน ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์” โดย นายสมเกียรติ สาระ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิและคณะนักวิจัย

5. โครงการ “กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์” โดย นายสุวัฒน์ ยิ้มดี ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอและคณะนักวิจัย

โดยที่ทั้ง 5 โครงการวิจัยเน้นการใช้ “กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หรือเรียกว่า CBR เป็นเครื่องมือหลักในการยกระดับกลไก ระบบสนับสนุน และค้นหารูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นบริบทชุมชนและบริบทกิ่งเมืองกิ่งชนบท โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิศาสตร์ ด้านประชากร ด้านทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมประเพณี และด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเชิงประเด็น เพื่อพัฒนาโจทย์ปัญหาและตั้งชุดคำถามวิจัยว่าสงสัยอะไร อยากเรียนรู้และค้นหาคำตอบหรือวิธีการแก้ปัญหาเรื่องใด เป็นการศึกษาประเด็นวิจัยเฉพาะเจาะจงที่ต้องการเรียนรู้และศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวม เรียบเรียง ประมวล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามที่สงสัย และต้องการแก้ปัญหานั้น ๆ เพื่อไปสู่การค้นหากลุ่มเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบและลงมือทดลองปฏิบัติการ เป็นการค้นหาวิธีการหรือเครื่องมือสร้างการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Action Research) หรือทดลองปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายเพื่อตอบโจทย์คำถามวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามและสรุปผลการวิจัย เป็นระบบสนับสนุนการวิจัยเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ก่อน-ระหว่าง-หลังดำเนินการวิจัยว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง สามารถค้นหาคำตอบของโจทย์ปัญหาหรือชุดคำถามวิจัยได้หรือไม่ในการดำเนินการวิจัยและผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เพื่อเป็นทั้งผลลัพธ์เชิงคุณภาพและปริมาณ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น และการนำผลจากการศึกษาวิจัยไปขยายผลได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โดยกระบวนการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ จะต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ความต้องการตั้งแต่เริ่มศึกษาบริบทชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตั้งโจทย์วิจัยและคำถามวิจัย เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อเลือกโจทย์ปัญหาหรือประเด็นวิจัยที่ชัดเจน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าต้องการให้ใครได้รับการต่อยอดและพัฒนา ใครคือกลุ่มเป้าหมาย ใครคือพี่เลี้ยงที่ต้องเพิ่มสมรรถนะหรือทักษะการโค้ช ใครคือคณะทำงานที่จะผลักดันให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กเยาวชนและชุมชน และต้องการให้ใครเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะขับเคลื่อนงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน

ท้องถิ่นให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น ควรมีโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน
อย่างไร ควรมีนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและงบประมาณอย่างไร
ควรมีระบบสนับสนุน ระบบติดตาม/ประเมินผล และระบบบริหารจัดการอย่างไร
เพื่อนำไปสู่การกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะดำเนินการวิจัย การเลือกเทคนิควิธีการหรือ
เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย การออกแบบ/การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการหรือทดลองปฏิบัติจริงในภาคสนามและมี
ระบบติดตาม/ประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสรุปผลการวิจัยผ่านเวที
คืนข้อมูลชุมชน และเวทีประชุมกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งท่านผู้อ่านสามารถติดตาม
ผลการศึกษาวิจัยได้ที่เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมูลนิธิสยามกัมมาจล

นอกจากมูลนิธิสยามกัมมาจลจะมีบทบาทหน้าที่ประสานงานวิจัย ยังคงมีหน้าที่
รับผิดชอบในด้านงานวิชาการและสนับสนุนการเพิ่มสมรรถนะทั้งทีมพี่เลี้ยงวิจัยและ
ทีมนักวิจัย ร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอีสาน โดย รองศาสตราจารย์
ดร.สุจินต์ สิมารักษ์ นายบุญเสริม เสียงสนั่น นายวิเชียร สอนจันทร์ และสถาบันยุวโพธิชน
โดย นางสาววราภรณ์ หลวงมณี จัดให้มีการประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติ/ค่ายสร้างเครือข่าย
เด็กและเยาวชน ทีมพี่เลี้ยงและทีมนักวิจัยตลอดโครงการ ดังนี้

- Workshop 1 เวทีทำความเข้าใจ หาแนวทางและการพัฒนาโจทย์วิจัย 5 อปท.จังหวัด
สุรินทร์
- Workshop 2 เวทีการพัฒนาโจทย์วิจัยรายพื้นที่ 5 อปท.จังหวัดสุรินทร์
- Workshop 3 เวทีวิเคราะห์โครงการ กลั่นกรองและนำเสนอโครงการวิจัย ต่อ สกสว.
หรือ สกว.เดิม
- Workshop 4 เวทีพิจารณาโครงการวิจัย 5 อปท.จังหวัดสุรินทร์ ต่อคณะกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ
- Workshop 5 เวทีออกแบบวิจัย วางแผน ทดลองปฏิบัติ และแบ่งบทบาทวางระบบ
ติดตาม
- Workshop 6 เวทีหนุนเสริมศักยภาพพี่เลี้ยงวิจัย (Training of Trainers ; TOT)
- Workshop 7 เวทีหนุนเสริมศักยภาพทีมนักวิจัย/สรุปบทเรียน และถอดบทเรียน
โครงการวิจัยหลัก

- Workshop 8 เวทีสนับสนุนโครงการวิจัยย่อย วางแผน ทดลองปฏิบัติและวางระบบติดตาม
- Workshop 9 เวทีคืนข้อมูลชุมชน และถอดบทเรียน (AAR) ทีมพี่เลี้ยงวิจัยและนักวิจัยโครงการย่อย
- Workshop 10 เวทีหนุนเสริมศักยภาพและสร้างเครือข่ายนักวิจัย/จัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย
- Workshop 11 เวทีนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
- Workshop 12 เวทีสังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์
- Workshop 13 เวทีนำเสนอผลงานวิจัย 5 อปท.สุรินทร์ เพื่อขอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
- Site visit การติดตาม ประเมินสถานการณ์ และปรับปรุงการดำเนินงานตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ

โดยที่เนื้อหาในหนังสือถอดบทเรียนโครงการวิจัยของ 5 อปท.จังหวัดสุรินทร์นี้จะเน้นการถอดบทเรียนกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและตัวอย่างความสำเร็จของโครงการและคณะนักวิจัยพอสังเขป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดและพัฒนาโลก ระบบและรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้และสนับสนุนเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา หากท่านใดหรือหน่วยงาน/องค์กรใดสนใจสามารถเดินทางไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสัมผัสจริงในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 อปท.ในจังหวัดสุรินทร์





“สถานพลังภาคีเครือข่าย” กลไกการพัฒนาเด็ก ตำบลหนองอียอ



“หนองอียอ” เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอสนม ตั้งห่างจากจังหวัดสุรินทร์มาทางทิศเหนือประมาณ 41 กิโลเมตร เดิมขึ้นรวมอยู่กับตำบลหนองระฆัง จังหวัดสุรินทร์ มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่าพื้นที่บริเวณนี้เดิมมีหนองน้ำประจำหมู่บ้านและมีต้นยอขนาดใหญ่ขึ้นอยู่บริเวณหนองน้ำ เมื่อได้แยกการปกครองออกมาจากตำบลหนองระฆัง ในปี 2534 จึงตั้งชื่อตำบลว่า “หนองอียอ” มาจนถึงปัจจุบัน และได้เปลี่ยนสถานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี 2540

สภาพพื้นที่ตำบลหนองอียอเป็นที่ราบสูงสลับเนินและป่าไม้ มีประชากรราว 4,819 คน ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีการทำนาปลูกข้าวหอมมะลิ ปลูกยาง ปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง รวมทั้งการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นชื่อ แต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมส่วนใหญ่เป็นการปลูกตามมีตามเกิด ยังไม่ได้รับการส่งเสริมความรู้เพื่อพัฒนาการผลิต

เนื่องจากยังคงอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติในการเพาะปลูกเมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยวหนองอียอจึงมีแรงงานว่างงานตามฤดูกาล บางส่วนออกไปทำงานรับจ้างเป็นแรงงานในเมืองใหญ่ตามต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ จากการสำรวจพบว่า มีจำนวนเด็กและเยาวชนในชุมชน อายุระหว่าง 6-24 ปี ทั้งหมด 899 คน เป็นนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษา 745 คน ซึ่งอยู่ในสถาบันการศึกษาในพื้นที่จำนวน 675 คน แยกเป็นโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ศึกษาอยู่ในพื้นที่อื่น 70 คน และมีเด็กและเยาวชนนอกระบบ จำนวน 154 คน

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน

สถานการณ์ของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองอียอ กล่าวได้ว่า ค่อนข้างมีความเสี่ยง เพราะมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นสาเหตุโน้มนำไปสู่เส้นทางที่ผิดอยู่นับน้อย ยกตัวอย่างปัจจัยภายใน เช่น ปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ช่องว่างต่างวัยระหว่างเด็กและผู้ปกครองที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งมักเป็นปู่ย่าตายายหรือผู้สูงอายุมากกว่าพ่อแม่ซึ่งต้องออกไปทำงานนอกชุมชน การตั้งครุภักก่อนวัยอันควรหรือปัจจัยภายนอก เช่น การติดเกม อบายมุข สุรา ยาเสพติด เพราะสภาพพื้นที่มีการลำเลียงยาเสพติดผ่านจากประเทศลาวเข้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจับกลุ่มแข่งรถจักรยานยนต์ หรือการหมดหวังมองไม่เห็นทางเดินชีวิต เพราะขาดคำแนะนำที่ดีจากผู้ใหญ่ ส่งผลให้เด็กหลายคนหยุดเรียนกลางคัน ไม่เรียนต่อ ประสบปัญหาว่างงาน เสี่ยงต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพที่ทุจริตจากการชักจูงของผู้ไม่หวังดี

ขณะที่โรงเรียนหนองอียอวิทยา สะท้อนด้านพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน พบว่า นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมไม่สนใจเรียน ไม่ส่งการบ้านและขาดเรียน แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบและขาดระเบียบวินัย และส่งผลให้นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนบางส่วนทำให้เกิดปัญหาการเรียนรู้อันในห้องเรียนที่ส่งผลต่อนักเรียนคนอื่น ๆ ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้อันไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน

“ตอนไม่ทำโครงการวิจัย เราเห็นแค่ว่าเด็กหลุดจากโรงเรียนเวลาคุยกับผู้ปกครอง เขาบอกว่าเด็กเกเร แต่ผลจากการเก็บข้อมูลวิจัย เมื่อเราเข้าไปพูดคุยกับเด็ก เขาสะท้อนความรู้สึกรู้ว่าครอบครัวพ่อแม่ไม่เข้าใจ หรือแม้แต่ตอนเรียนในโรงเรียน หลายคนบอกว่าไม่ชอบครูเพราะครูเข้มงวด ดุด่า และมีกฎระเบียบมากเกินไป หรือเรียนไม่ทันเพื่อน เรียนไม่รู้เรื่องจนไม่อยากเรียน ทำให้ไปติดเกม แล้วก็ออกจากระบบไปในที่สุด”
สมเกียรติ สารระ หัวหน้าโครงการวิจัย อดีตหัวหน้าสำนักปลัด อบต.หนองอียอ (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักปลัด อบต.หนองสนธิ) กล่าว



ความร่วมมือของชุมชน

เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้วที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนกับมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 1 หลักสูตรนักกักตอชุมชน เพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว จนกระทั่งปัจจุบัน

ทั้งนี้ตั้งแต่เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน อบต. หนองอียอ ทำงานเรื่องเด็กและเยาวชน ควบคู่กับการพัฒนาสังคมและชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง **ปวิวัติ สระแก้ว รองนายก อบต.หนองอียอ** บอกว่า ที่ผ่านมา **อบต. ดึงเด็กและเยาวชน มาทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ใจดีและครูภูมิปัญญาในชุมชน รวมทั้งโรงเรียนในท้องถิ่น เช่น โรงเรียนหนองอียอวิทยา** ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา การกระจายข่าวโครงการ อบต.ทำจดหมายถึงผู้นำชุมชน ใช้การประกาศเสียงตามสาย ควบคู่กับการลงพื้นที่พูดคุยสร้างความเข้าใจถึงเป้าหมายของโครงการ

การตัดสินใจเข้าร่วมกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ **มีเป้าหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ โดยเน้นไปที่การพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ให้ตัวเด็กและเยาวชนเองแทนการเดินเข้าหาปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ**

ย้อนกลับไปราวปี พ.ศ. 2553 อบต.หนองอียอ ได้พัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นแรก โดยประสานความร่วมมือกับโรงเรียนหนองอียอวิทยา เมื่อดำเนินงานมาได้ระยะหนึ่ง นักกักตอชุมชนมองว่านอกจากนักเรียนในระบบการศึกษาแล้ว เด็กและเยาวชนนอกระบบก็เป็นกลุ่มสำคัญที่ผู้ใหญ่ไม่ควรมองข้าม จึงหันมาให้ความสนใจเด็กและเยาวชนนอกระบบควบคู่กันไปด้วย โครงการได้**ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าฝึกฝนทักษะอาชีพจากการเข้าฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันการศึกษา** นักกักตอชุมชนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ อบต. ทำโครงการวิจัยต่อยอดและพัฒนาบทบาทตัวเองจากการเป็นนักกักตอฯ ที่ทำอยู่แล้วมาเข้าสู่กระบวนการเป็นนักวิจัยชุมชนท้องถิ่น

หนองอียอมีกลไกระดับตำบล ที่มี “โรงเรียนครอบครัว” ซึ่งได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนหนองอียอวิทยา ผู้ปกครอง รวมถึงสภาเด็กและเยาวชน เป็นกลไกเชิงโครงสร้าง สร้างความร่วมมือกับภาคีของส่วนต่าง ๆ ในตำบล เช่น ผู้นำชุมชนและผู้รู้ โดยมี อบต. เป็นหน่วยประสานงานสนับสนุน

นักกิจกรรมชุมชนเข้ามาเป็นทีมวิจัยหลักในโครงการและทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงในโครงการย่อยของเด็กและเยาวชน เพื่อติดตามและสนับสนุนการทำงานของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทีมวิจัยย่อย โดยมีแผนโครงการย่อยแต่ละโครงการเป็นเครื่องมือในการทำงาน

วิธีตั้งโจทย์โครงการ

แนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนก่อนหน้าที่ผ่านมา ได้สร้างแกนนำเด็กและเยาวชนแล้วถึง 6 รุ่น เน้นส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพด้านต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเกษตร งานช่าง (ช่างซ่อมรถ ช่างไฟฟ้า และช่างเชื่อม) ช่างตัดผม และช่างไอที เป็นต้น เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร รมานดิน เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ด้านการเกษตรปลอดสารพิษและเกษตรอินทรีย์ บางคนกลับมาเปิดร้านประกอบอาชีพในชุมชน เช่น ร้านตัดผม ร้านซ่อมรถ เป็นต้น

ภายใต้การดำเนินงานวิจัยโครงการ “กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์” เด็กและเยาวชนริเริ่มโครงการย่อย 3 โครงการ โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาเป็น “โรงเรียนเกษตรวิถีกระบวนกร” ได้แก่

1. โครงการสร้างศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ ตำบลหนองอียอ มีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบตำบลหนองอียอ
2. โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอให้มีความเข้มแข็ง มีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้เกิดสภาเด็กและเยาวชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ และเพื่อขยายเครือข่ายการทำงานด้านเด็กและเยาวชนจากความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ

3. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน มีเป้าหมายเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้และเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา จำนวน 60 คนที่ยังขาดวินัยและมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบ (นักเรียนในโรงเรียนมีทั้งหมด 120 คน)

รูปแบบกลไกที่จะสนับสนุนเด็กและเยาวชน

1. โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ เป็นการดำเนินการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนนอกระบบในตำบลหนองอ้อย ทั้ง 11 ชุมชน โดยมีทีม อบต. และทีมชุมชนร่วมกัน และสร้างข้อเสนอในการปรับปรุงพัฒนาศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้อาชีพ เน้นอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นฐานอาชีพของท้องถิ่น ส่วนอาชีพทางเลือกอื่น เช่น ด้านงานช่างต่าง ๆ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับรุ่นพี่ที่มีทักษะและทำอาชีพอยู่ในชุมชน

ในกระบวนการทำงานของโครงการ มีการบูรณาการพัฒนาศูนย์เรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้การเกษตร (วิมานดิน) เป็น “โรงเรียนเกษตรวิถีกระบวนการ” เพื่อให้ท้ายที่สุดแล้วกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้ทั้งเด็กและเยาวชนในและนอกระบบเข้ามาร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตได้

2. โครงการพัฒนาความเข้มแข็งสภาเด็กเยาวชนตำบลหนองอ้อย เป็นกระบวนการเปิดเวทีให้เด็กและเยาวชนจาก 11 หมู่บ้าน ร่วมกับคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีการสรุปบทเรียนและวางแผนการทำงานในอนาคต โดยใช้ฐานศูนย์เรียนรู้เป็นพื้นที่ร่วมเรียนรู้

การดำเนินการของสภาฯ นอกจากสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับเด็กและเยาวชนแล้ว สภาฯ ยังเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ทั้งในระบบชุมชน/ตำบล/อำเภอ และภายนอกด้วย จนทำให้แกนนำได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอและระดับจังหวัด

3. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ
ของโรงเรียนหนองอ้อยวิทยา เป็นกระบวนการดำเนินการออกแบบเรียนรู้ร่วมกัน
 ระหว่างคุณครูและเด็กนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมการปลูกพืช (ชวนชม) ซึ่งเป็น
 กิจกรรมที่โรงเรียนมีต้นทุนเดิมอยู่แล้ว ทั้งด้านพื้นที่และมีบุคลากรที่มีความรู้ นักเรียน
 มีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนการปลูก (ต้องการปลูกพืชชนิดไหน) ดูแล (รดน้ำ พรวนดิน)
 และบันทึกการเติบโต ครูทำหน้าที่สนับสนุนและติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล มีเวที
 การสรุปร่วมกัน ความเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ชัด คือ นักเรียนบางคนได้กลับไปทำ
 กิจกรรมปลูกพืชที่บ้านโดยได้รับการดูแลจากผู้ปกครอง

กลไกการติดตามหนุนเสริมโครงการย่อย

กระบวนการทำงานของกลไกของโครงการ มีการจัดทีมการทำงาน ดังนี้

ทีมวิจัยหลักโครงการย่อย

- 1) โครงการสร้างศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ
 ตำบลหนองอ้อยอ
 1. นายสุริยา ดวงศรี
 2. นายสุรชัย ดั่งโท
 3. นายธรรมรักษ์ สำคัญยิ่ง
 4. นายหัตถชัย เจริญสิงห์
 5. เด็กชายจักรวรรดิ ลำดับจูด
 6. เด็กชายปิยะพงษ์ ทองแสง
 7. นายจิณณวัฒน์ สืบเพ็ง
- 2) โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอ้อยอให้มีความเข้มแข็ง

1. นายจีรวัฒน์ การเกิด	รองประธานสภาเด็กและเยาวชน
2. นายชยภัทร์ ศรีพิมพ์สอ	รองประธานสภาเด็กและเยาวชน
3. นางสาวภาวิดา สุรศักดิ์	เหรัญญิก
4. เด็กชายศิริวัฒน์ ย่างสุข	ผู้บริหาร
5. เด็กหญิงณัฐนธิ หาญมานพ	ผู้บริหาร
6. เด็กหญิงประกายดาว ปะติตั้ง	ผู้บริหาร

- | | |
|-------------------------------|-----------|
| 7. เด็กหญิงสุพัตรา ตรงใจ | ผู้บริหาร |
| 8. เด็กหญิงสุทธิดา สดกกลาง | ผู้บริหาร |
| 9. เด็กหญิงกนกวรรณ ชาติมนตรี | ผู้บริหาร |
| 10. เด็กหญิงชลดา หาญชนะ | ผู้บริหาร |
| 11. เด็กชายทวีโชค มารทอง | ผู้บริหาร |
| 12. เด็กชายสิปปพาส พูลทวี | ผู้บริหาร |
| 13. เด็กชายพีรพันธ์ เต็มปักซี | ผู้บริหาร |
- 3) โครงการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ
ของนักเรียน
- | | |
|-----------------------------|-------------------------------|
| 1. นายวุฒิชัย เขิดชู | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 |
| 2. นายชาคริต พงษ์สะพัง | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 |
| 3. นางสาวธิติมา เงามาม | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 |
| 4. นางสาวชนากานต์ ทองแมน | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 |
| 5. นางสาวพาริดา บุญเพิ่ม | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 |
| 6. นางสาวसानฝัน ทวีอินทร์ | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 |
| 7. นางสาวศิลารัตน์ บุญเพิ่ม | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 |
| 8. นางสาวสาวิตรี ดาศรี | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 |
| 9. นางสาวกนกวรรณ ชาติมนตรี | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 |
| 10. นางสาวสุพัตรา ตรงใจ | นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 |

ทีมพี่เลี้ยงหลักของโครงการย่อย

ทีมวิจัยหลักได้แบ่งบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงติดตามสนับสนุนทีมวิจัยย่อย 3 ทีม
ดังนี้

- 1) ทีมพี่เลี้ยงโครงการสร้างศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ
ตำบลหนองอียอ
- | | |
|-------------------------|--------------------------------|
| 1. นายปฏิวัติ สระแก้ว | รองนายก อบต. |
| 2. นายภูมินันท์ พลเสพย์ | นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ |
| 3. จ.ส.อ.ชำนาญ ชัยฉลาด | เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน |
| 4. นายวีระ วิเศษพงษ์ | นิติกรปฏิบัติการ |

- 2) ทีมที่เลี้ยงโครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอให้มีความเข้มแข็ง
- | | |
|---------------------------|---------------------------------|
| 1. นายสุนทร ปทุมขวัญ | หัวหน้าสำนักปลัด |
| 2. นางชนันท์กานต์ ชนะทะเล | นักวิเคราะห์นโยบายและแผน |
| 3. นางสาวอสมมา ชัยฉลาด | ผู้ช่วยนักวิเคราะห์นโยบายและแผน |
| 4. นายวีรศักดิ์ แสงสุข | ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ |
- 3) ทีมที่เลี้ยงโครงการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน
1. นายสุทธิร์ ชัยตั้งจิต
 2. นางสาวหนูคล้าย วรวงษ์
 3. นายณัฐพล จันทรพิง
 4. นางสาวปิยธิดา วาระโก
 5. นางสมใจ ณ เชียงใหม่
 6. นางสาวเทวี แสนกล้า
 7. นางสาวนันทนา แพงงาม
 8. นางสาวเยาวลักษณ์ บุญมี

โครงการนี้มีกิจกรรมย่อยหลากหลายกิจกรรมที่ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในหัวข้อ “วิธีการทำงานผ่านโครงการเด็กและเยาวชน” ที่จะกล่าวถึงต่อไป



แนวคิดการจัดการ

อบต.หนองอียอ มีความเชื่อว่า **ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานหลักสำคัญของสังคมไทย การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้น่าอยู่ ปลอดภัย และมีความเข้มแข็งในชุมชนจากการพึ่งพาตนเองได้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน** อย่างไรก็ตาม การพัฒนาต้องไม่มองข้ามเอกลักษณ์ทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและความพร้อมของสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่

สำหรับงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต.หนองอียอ **ตั้งสภาเด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นต้นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชนให้เข้ามามีบทบาท** เพราะมีการทำกิจกรรมร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนมาก่อนหน้านี้แล้วหลายรุ่น เด็กและเยาวชนมีรุ่นที่เป็นแบบอย่างทั้งด้านการเรียน การประกอบอาชีพและการทำงานเพื่อชุมชน แม้รุ่นที่บางส่วนได้ย้ายไปเรียนต่อและทำงานต่างถิ่น แต่ก็ยังมีแกนนำบางส่วนในชุมชนที่สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานจากรุ่นสู่รุ่น ผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งใน อบต. คณะทำงานตำบล และชาวบ้านเปิดพื้นที่และให้โอกาสสภาเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมบริหารจัดการชุมชน มีสิทธิมีเสียงและสามารถให้ข้อเสนอแก่ชุมชนในการออกแบบและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้

จากแนวคิดการทำงานดังที่กล่าวมานี้ อบต.หนองอียอ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้ **เป็นต้นแบบกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้นแบบการเรียนรู้การพัฒนาทักษะอาชีพของเด็กและเยาวชนนอกระบบและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา** รวมทั้งเป็นต้นแบบกระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน เพราะมั่นใจว่าหากแต่ละท้องถิ่นสร้างเด็กและเยาวชนที่คิดเป็น ทำเป็น และมีความสามารถรับผิดชอบตนเองได้ เด็กและเยาวชนจะมีส่วนช่วยสร้างความผาสุกให้กับชุมชน และประเทศไทยจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีทิศทาง

วิธีทำงานผ่านโครงงานเด็กและเยาวชน

สิ่งสำคัญในการประสานความร่วมมือเพื่อ “สร้างการมีส่วนร่วม” ที่แท้จริงในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น คือ การทำให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจในเป้าหมายและแนวทางการทำงานร่วมกัน โครงการกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินโครงการในภาพรวม 4 ขั้นตอนหลัก ต่อไปนี้

■ ขั้นตอนที่ 1 การสรุปทเรียนและกำหนดทิศทางการทำงานของภาคี

ประกอบด้วย ทีมวิจัยหลัก 17 คน ทีมวิจัยย่อย 30 คน

- ทีมวิจัยหลัก ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลการทำงานในระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อนำมาทบทวนผลการทำงาน
- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปทเรียนร่วมและกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกันระหว่างกลไกแต่ละส่วน
- จัดบทบาทการสนับสนุนและติดตามโครงการย่อยร่วมกัน

■ ขั้นตอนที่ 2 สนับสนุนการเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน

ประกอบด้วย ทีมวิจัยรวม 47 คน ผู้นำหมู่บ้าน 11 คน ตัวแทนหมู่บ้าน/ผู้ปกครอง 22 คน และเด็กและเยาวชน

- อบรมเครื่องมือวิธีการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- ทีมวิจัยสนับสนุนและติดตามการศึกษาข้อมูลแต่ละชุมชน ลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชน และพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน
- จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาชุมชน

■ ขั้นตอนที่ 3 สนับสนุนติดตามการดำเนินการโครงการย่อยของเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ โดยทีมงานวิจัยหลักแบ่งเป็น 3 ทีม เพื่อเป็นที่เลี้ยงคอยหนุนเสริมทีมวิจัยย่อย (เด็กและเยาวชน) ในแต่ละโครงการ

- ประชุมทบทวนโครงการและกำหนดการออกแบบการศึกษาข้อมูลของแต่ละโครงการ ด้วยการให้เด็กเยาวชนจาก 11 หมู่บ้านมาพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างกัน มีการวางแผนการทำโครงการในระยะสั้นและระยะยาว เด็กเยาวชนได้มีโอกาสทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกัน
- ทีมที่เลี้ยงสนับสนุนและติดตามศึกษาข้อมูลแต่ละโครงการ
- นำเสนอผลเพื่อออกแบบการปฏิบัติการ
- ทีมที่เลี้ยงสนับสนุนและติดตามการปฏิบัติการในแต่ละโครงการย่อย
- จัดเวทีนำเสนอโครงการย่อย

■ ขั้นตอนที่ 4 สรุปรวบรวมและกำหนดแนวทางร่วม

- ทีมวิจัยหลักสรุปผลเบื้องต้น
- ประชุมสรุปรวบรวมร่วมกับกลไกภาคี
- กำหนดแนวทางทำงานร่วมกันต่อยอด
- นำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณะ คั้นข้อมูลให้ชุมชน



ส่วนการดำเนินงานในโครงการย่อย 3 โครงการ เมื่อรับทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยย่อยมีวิธีการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. โครงการสร้างศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ ตำบลหนองอียอ

ใช้พื้นที่ศูนย์เรียนรู้บ้านสำโรง หมู่ 8 ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์หรือศูนย์การเรียนรู้วิมานดิน เป็นสถานที่ดำเนินโครงการ

ขั้นตอนวิธีการ

1. ประชุมทีมงานเพื่อวางแผนการดำเนินงาน
2. รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ
3. กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน
4. เลือกพื้นที่ในการทำวิจัย โดยจัดทำพื้นที่นั้นเป็นแปลงสาธิตเกษตร
5. จัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำวิจัย เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์พืช ค่าพันธุ์ปลา ค่าพันธุ์ไก่พื้นบ้าน และวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ
6. กลุ่มเป้าหมายเริ่มลงมือปฏิบัติงานจริง ทั้งการก่อสร้างอาคารเป็นสถานที่แหล่งเรียนรู้ การติดตั้งพลังงานแสงอาทิตย์ในอาคารแหล่งเรียนรู้ การทำสถานที่เลี้ยงสัตว์ และการทำการเกษตร

ยกตัวอย่าง การเลี้ยงสัตว์ ทำคอกเลี้ยงเป็ดไก่ ทำกระชังเลี้ยงปลา และเตรียมสระน้ำปล่อยปลาตามธรรมชาติ มีเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบเข้าร่วม โดยเฉลี่ยวันละ 10-12 คน จำนวนการเลี้ยงสัตว์ มีดังนี้

- 1) ปลาประเภทกินพืช ปลานิล ปลาไน จำนวน 300 ตัว
- 2) ปลาดุก จำนวน 1,500 ตัว
- 3) เป็ด จำนวน 45 ตัว
- 4) ไก่พื้นบ้าน จำนวน 5 ตัว

การทำกาเกษตร เด็กและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบเข้าร่วม โดยเฉลี่ย วันละ 10-12 คน เป็นประจำ เวลาในการรวมกลุ่มเริ่มประมาณ 16.00-18.00 น. พืชผักที่ปลูกมีมากกว่า 10 ชนิด ได้แก่ ผักบุ้ง ผักคะน้า บวบ กวางตุ้ง ผักกาดตืนทมิ กวางตุ้งฮ่องเต้ มะเขือเทศ มะเขือ ถั่ว ขึ้นฉ่าย และ แตงโม โดยเลือกปลูกตามความสนใจของแต่ละคน

7. ให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละคนรับผิดชอบแปลงของตนเอง ตั้งแต่การขึ้นแปลง การหว่านเมล็ดพันธุ์ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย การรดน้ำ และการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยมีเงื่อนไขในการปลูกคือ ห้ามใช้สารเคมีเด็ดขาด
8. เมื่อถึงตอนเก็บเกี่ยวให้กลุ่มเป้าหมายลงมือเก็บเกี่ยวด้วยตนเอง สามารถนำ ผักครึ่งหนึ่งกลับบ้าน และอีกครึ่งหนึ่งนำไปวางขายที่ตลาด ถนนคนเดิน และ คลองถม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กลุ่มเป้าหมายอีกทางหนึ่ง

2. โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอ้อยอให้มีความเข้มแข็ง

ขั้นตอนวิธีการ

1. การรับฟังความเข้าใจโครงการและการเก็บข้อมูลชุมชนร่วมกับทีมนักวิจัยหลักของโครงการ
2. จัดเวทีระดมข้อมูลชุมชน จำนวน 11 ชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน
3. เวทีสรุปทเรียนการเก็บข้อมูล ประชุมสภาเด็กและเยาวชน
4. ทบทวนกิจกรรมแผนงานสภาเด็กและเยาวชน

3. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน

ก่อนลงมือทำกิจกรรมกับนักเรียน ทีมวิจัยได้เข้าชี้แจงกับผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง เพื่อกำหนดทิศทางเป้าหมาย วางแผนและแบ่งงานกันทำ

กิจกรรมที่ 1 จัดประชุมทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่

ขั้นตอนวิธีการ

1. หัวหน้าโครงการประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมประชุม ณ โรงเรียนหนองอียอวิทยา
2. ชี้แจงรายละเอียดโครงการ
3. ออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูล
4. ออกแบบกระบวนการวิจัยระยะที่ 1 และกำหนดกลุ่มเป้าหมายเก็บข้อมูลร่วมกัน
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ทีมวิจัยรับผิดชอบในโครงการและกำหนดระยะเวลาการทำงาน
6. สุ่มกลุ่มเป้าหมาย ฝึกการเก็บข้อมูล การถาม และการสัมภาษณ์

กิจกรรมที่ 2 จัดประชุมชี้แจงโครงการวิจัยแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและทีมวิจัย

ขั้นตอนวิธีการ

1. จัดประชุมชี้แจงความเป็นมา รายละเอียดโครงการวิจัย
2. สร้างการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และกลุ่มเป้าหมายในการร่วมงานวิจัย และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย
3. ร่วมกันออกแบบ กำหนดกิจกรรมแนวทางในการวิจัย

หลังจากนั้นจึงเริ่มทำกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบ ใช้ชุดกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ตอน คือ **ตอนที่ 1** กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน มีทั้งหมด 5 กิจกรรม และ **ตอนที่ 2** กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง มีทั้งหมด 7 กิจกรรม

ตอนที่ 1 กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ ของนักเรียน ด้านการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน

กิจกรรมที่ 1 การตรงต่อเวลา

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

1. ทีมวิจัยทักทายนักเรียนและชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม แนวทางการปฏิบัติเรื่องวัน เวลา และสถานที่
2. ทีมวิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความมีวินัยในตนเอง (Pre-test)
3. ทีมวิจัยพูดคุยกับนักเรียนถึงการไปทัศนศึกษาเมื่อปีที่ผ่านมามากตัวอย่างการนัดหมายตามจุดต่าง ๆ ที่นักเรียนบางคนมาไม่ตรงตามนัด

ขั้นกิจกรรม

1. ทำแบบประเมินความมีวินัยในตนเอง (Pre-test)
2. ให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานและรายงาน
3. วิเคราะห์ร่วมกันในหัวข้อ
4. ความสำคัญของการตรงต่อเวลา
5. บริหารเวลาอย่างไรจึงช่วยให้ตรงต่อเวลา

ขั้นสรุป

การนำเรื่องการตรงต่อเวลาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนเป้าหมายแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
2. ทีมวิจัยชี้แจงบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนต้องปฏิบัติในกิจกรรมครั้งนี้

ขั้นกิจกรรม

1. ตัวแทนกลุ่มรับเอกสารคำสั่ง และอุปกรณ์ไปปฏิบัติหน้าที่กลุ่มของตน
2. ให้แต่ละกลุ่มตอบคำถามในใบงาน
3. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน
4. ร่วมกันอภิปราย

ขั้นสรุป

ทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปแนวความคิดการอยู่ร่วมกันในสังคม การมีความสนใจและเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ ไม่ทำแบบ “ขอไปที” เพื่อให้งานเสร็จเท่านั้น แต่ต้องทำอย่างตั้งใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

กิจกรรมที่ 3 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

กลุ่มเป้าหมายแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

ขั้นกิจกรรม

1. แจกภาพระบายสี ให้กับสมาชิกแต่ละคน คนละ 1 ภาพ
2. ให้แต่ละคนระบายสีภาพของตนเอง
3. ในการทำงานครั้งนี้ มีกติกา คือ
 - ห้ามสมาชิกพูดคุยกันหรือลุกออกจากที่
 - ห้ามขอ แสดงอาการ หรือส่งสัญญาณใด ๆ ที่เป็นการขออุปกรณ์จากผู้อื่น
 - อนุญาตให้ยื่นอุปกรณ์ส่วนของตนให้ผู้อื่นได้
 - ห้ามหยิบชิ้นอุปกรณ์ของผู้อื่นมาเป็นของตน นอกจากเจ้าของเป็นผู้ให้
4. แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตอบข้อคำถามในใบงาน

ขั้นสรุป

สรุปพฤติกรรมการทำงานกิจกรรมร่วมกัน แล้วอภิปรายสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 ความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน
2. ทีมวิจัยชี้แจงกติกาในการทำกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจ

ขั้นกิจกรรม

1. ทีมวิจัยมอบหมายงานให้ทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ในกลุ่มเท่านั้น
2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายตามใบงาน

ขั้นสรุป

ทีมวิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดเรื่องความเพียร การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ช่วยกันแก้ปัญหาเพื่อเอาชนะอุปสรรค จนส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ

กิจกรรมที่ 5 การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กิจกรรมการปลูกผัก: ปลูก 2 รอบ)

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

นักเรียนศึกษาวิธีทำแปลงผัก

ขั้นทำกิจกรรม

1. นักเรียนวางแผนทำแปลงผัก คนละ 1 แปลง กว้าง 1.5 เมตร ยาว 2 เมตร
2. ขุดดินทำแปลงผัก ผสมปุ๋ย พร้อมปลูก
3. หว่านเมล็ดพันธุ์ลงในแปลงผัก
4. รดน้ำผัก ติดตามดูการเจริญเติบโต การบำรุงรักษา
5. เก็บผลผลิต เพื่อนำไปรับประทาน และจัดจำหน่าย

ขั้นสรุป

ดูผลการดำเนินกิจกรรมว่านักเรียนแบ่งหน้าที่และรับผิดชอบแปลงผักของตนเอง มากน้อยแค่ไหน มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ตั้งแต่การขุดดิน ทำแปลง การดูแลรักษา การเก็บผลผลิต และการจัดจำหน่าย

ตอนที่ 2 กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ
ของนักเรียน ด้านการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเอง

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมดำเนินการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

1. ทีมวิจัยทักทายนักเรียนและชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม แนวทาง
การปฏิบัติเรื่องวัน เวลา และสถานที่
2. ทีมวิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความมีวินัยและความรับผิดชอบของ
นักเรียน (Pre-test)

ขั้นกิจกรรม

1. สร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะนำตัวรอบวง ดังมีกติกา
ดังนี้
 - ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
 - ชี้แจงวิธีการว่าให้คนที่อยู่หัวแถวเริ่มแนะนำตัวเองก่อน โดยการแนะนำ
ตนเองจะมีอยู่ 2 ข้อ คือ 1) ชื่อ 2) ลักษณะเด่นหรือนิสัยของตนเอง ซึ่งเป็น
ลักษณะที่ดีหรือนิสัยของตนเองเพื่อสร้างความภูมิใจให้กับตนเอง
 - เมื่อคนแรกแนะนำตัวเสร็จ ให้คนถัดไปทบทวนสิ่งที่คนแรกพูด แล้วจึง
แนะนำตัวเองต่อไป ไล่ไปเรื่อย ๆ จนถึงคนสุดท้าย โดยห้ามจด ให้ใช้
ความจำเพียงอย่างเดียว

ขั้นสรุป

ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติกิจกรรม ยกตัวอย่างเช่น สิ่งที่ได้รับ/ เรียนรู้จาก
การทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

ทีมวิจัยพูดคุยกับนักเรียนเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง ที่หมวดหมู่ และนักเรียนส่วนใหญ่มักทำผิดในข้อไหนบ้าง

ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
2. แต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียน การหักคะแนนในแต่ละพฤติกรรมที่ไม่ถูกระเบียบ และคาดการณ์ผลกระทบเชิงลบผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งเมื่อทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎในแต่ละข้อในอนาคต
3. นักเรียนแต่ละคนจับคู่หัวข้อที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนกับจำนวนคะแนนที่หัก และผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต
4. เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้ว ให้สมาชิกทุกคนมานั่งรวมเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วร่วมกันอภิปรายตอบข้อคำถามให้ช่วยกันบอกถึงกฎระเบียบของโรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง และมักทำผิดข้อใด ผลที่เกิดขึ้นหลังฝ่าฝืนกฎ และการไม่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน

ขั้นสรุป

สรุปผลเสียของการไม่ปฏิบัติหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการไม่ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

กิจกรรมที่ 3 การไม่ดูแลสุขภาพร่างกาย

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

ทีมวิจัยและนักเรียนพูดคุยเรื่องสุขภาพกับความสุขของชีวิต โดยสอบถาม พูดคุยในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพที่ดีคืออะไร และทำอย่างไรให้มีสุขภาพดี

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักเรียนทำแบบประเมิน “รักตัวเองแค่ไหน”
2. ตรวจสอบคะแนนที่ได้เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีพฤติกรรมใดที่เป็นการทำลายสุขภาพ
3. แบ่งกลุ่มอภิปรายตามใบงาน
4. แต่ละกลุ่มรายงานผล

ขั้นสรุปผล

ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและแนวทางแก้ไขตามใบงาน

กิจกรรมที่ 4 การไม่ช่วยเหลือนครอครว

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำและขั้นกิจกรรม

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
2. ทีมวิจัยอธิบายกติกาการทำกิจกรรมให้นักเรียนฟัง
 - ให้นักเรียนร่วมทำงาน เรื่อง “ การอยู่ร่วมกันในครอบครัว ” 1 แผ่น ภายในเวลา 30 นาที
 - ในการทำงานให้นักเรียนใช้อุปกรณ์จากส่วนกลางเท่านั้น
 - การนำอุปกรณ์จากส่วนกลางไปใช้ต้องมีชื่อแลกเปลี่ยนดังนี้

กระดาษ A4 1 แผ่น	=	กระโดดตบ 20 ครั้ง
ปากกา 1 ด้าม	=	ลูกนั่ง 20 ครั้ง
ใบความรู้ 1 แผ่น	=	ซิต้อป 10 ครั้ง
สีเมจิก 1 ด้าม	=	ร้องเพลงชาติ 1 รอบ
กระดาษปรีฟ	=	ร้องเพลง 1 ท่อน
ลิควิด/ยางลบ	=	วิ่งรอบอาคาร 1 รอบ
3. ให้คะแนนจากเนื้อหา รูปแบบ ความสวยงาม และความสะอาดของบริเวณสถานที่ปฏิบัติ

ขั้นสรุป

1. สรุปร่วมกันเกี่ยวกับสาระจากการทำงาน เรื่อง “การอยู่ร่วมกันในครอบครัว”
2. อภิปรายเปรียบเทียบบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มว่าเหมือนกับบุคคลใดในครอบครัว
3. อภิปรายผลเสียที่เกิดขึ้นหากนักเรียนไม่ทำหน้าที่ของตนเองในครอบครัว และไม่ช่วยเหลือครอบครัว

กิจกรรมที่ 5 การไม่รักษาสาธารณสุขสมบัติ

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน
2. แต่ละกลุ่มจับสลากสร้างงานตามที่ได้ ได้แก่ พระราชวัง พระนครคีรีวิฑ โดยมีส่วนข้อความแนะนำสถานที่ให้ทราบ

ขั้นกิจกรรม

1. แต่ละกลุ่มเยี่ยมชมงานของกลุ่มเพื่อน
2. ทีมวิจัยนัดหมายให้นักเรียนบางคนสร้างความเสียหายบางส่วนบนชิ้นงานของกลุ่มเพื่อน
3. ให้แต่ละกลุ่มกลับไปทำงานของตน ตรวจสอบความเสียหายของงานและซ่อมแซมให้เหมือนเดิม
4. อภิปรายความรู้สึกของการพบว่า สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาถูกผู้อื่นทำลายให้เกิดความเสียหาย

ขั้นสรุป

ร่วมกันสรุปผลเสียของการไม่รักษาสาธารณสุขสมบัติและแนวทางการรักษา

กิจกรรม 6 การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (การปลูกต้นชวนชม)

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

ทีมวิจัยติดต่อประสานงานเพื่อศึกษาดูงานการปลูก (ชวนชม)

ขั้นกิจกรรม

1. นักเรียนไปศึกษาดูงานการปลูกต้นชวนชมแล้วกลับมาถอดบทเรียนร่วมกัน
2. นักเรียนเตรียมอุปกรณ์สำหรับการปลูกต้นชวนชม
3. ดำเนินการดูแลรักษา ดูแลการเจริญเติบโต

ขั้นสรุป

ดูผลการดำเนินกิจกรรมในแง่ของการจัดการและความรับผิดชอบ ตั้งแต่การเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมปลูก และการดูแลรักษา

กิจกรรม 7 ถอดบทเรียนและ Post-test

ขั้นตอนวิธีการ

ขั้นนำ

เปิดใจ พูดคุยถึงประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมที่ผ่านมาทั้ง 11 กิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

1. ถอดบทเรียนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ โดยใช้ชุดกิจกรรม
2. ทำแบบประเมินความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน (Post-test)

ขั้นสรุป

นำหลักการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ โดยใช้ชุดกิจกรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สำหรับการคัดกรองเด็กและเยาวชน มาเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยและเป็นกลุ่มเป้าหมาย ในการทำวิจัย สมเกียรติ (อดีตหัวหน้าโครงการวิจัย ระยะที่ 1) บอกว่า เด็กและเยาวชน ที่เข้ามาเป็นทีมวิจัยย่อยส่วนใหญ่เป็นแกนนำเด็กและเยาวชนที่ทำงานร่วมกับ อบต. มาก่อนแล้ว เห็นหน้าค่าตาและรู้จักนิสัยใจคอกันมาระดับหนึ่ง ส่วนกลุ่มเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของแต่ละโครงการ

ทีมนักวิจัยหลัก (นักถักทอชุมชนและผู้นำหมู่บ้าน) ใช้วิธีพูดคุยทำความเข้าใจ กับเด็กเป็นรายบุคคล เบื้องต้นคัดเลือกเด็กจากความสนใจและความสมัครใจจาก หมู่บ้านที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

สมใจ ณ เชียงใหม่ เลขานุการนายกฯ อบต.หนองฮ้อย หนึ่งในทีมวิจัย เล่าถึง รายละเอียดการทำงานว่า การค้นหาประเด็นวิจัยและการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย สิ่งที่น่าสนใจในขั้นตอนนี้มีความแตกต่างจากรูปแบบงานเดิมของ อบต. คือ นอกจาก ทีมวิจัยได้สำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่แล้ว ยังได้นำเสนอข้อมูลคืนกลับไปให้ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนรับทราบ แล้วทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้มองเห็นภาพรวมของ ปัญหาไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อคนในชุมชนสนใจร่วมทำโครงการวิจัยด้วยกันแล้ว การลงพื้นที่ในขั้นตอนต่อไปย่อมได้รับความร่วมมือ

การเก็บข้อมูล จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุบบทเรียน การทำงานกับเด็กและเยาวชนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากข้อมูลเด็กและเยาวชน นอกกระบบแล้ว ทีมนักวิจัยยังเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ไม่ว่าจะเป็นฐานทรัพยากร เศรษฐกิจ และประเพณีชุมชนที่สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ทั้งจากการสำรวจเองและจากเวทีประชาคมร่วมกับคนในชุมชน แล้วนำข้อมูลทั้งหมด มาสรุบบทเรียน

สมใจ เปรียบเทียบให้เห็นภาพการทำงานในบทบาทนักถักทอและนักวิจัยชุมชน ว่ามีความแตกต่างจากการทำงานแบบเดิม จากที่เคยทำงานคนเดียว รับผิดชอบ งานไปตามหน้าที่ แต่บทบาทนักถักทอฯ และนักวิจัยชุมชนสร้างให้เกิดการทำงาน เป็นทีม ผู้ใหญ่มองเห็นปัญหาของเด็กได้ชัดเจนขึ้นเพราะได้เข้ามาคลุกคลี ไม่ได้ ตัดสินจากอคติหรือจากสิ่งที่คิดเอาเอง

“เท่าที่เห็นปัญหาของเด็กจะคล้าย ๆ กัน มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว เด็ก รู้สึกว่าตัวเองมีปมด้อยเพราะครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น”



สมใจ ณ เชียงใหม่

การสรุปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดทางเลือกและวางแผนปฏิบัติการ เมื่อโจทย์งานวิจัย คือ การสร้างอาชีพ การสำรวจต้นทุนอาชีพในชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

“เราพบว่าชาวบ้านไม่มีบัญชีครัวเรือน ลงทุนเลี้ยงหมูก็ไม่รู้ว่าขาดทุนเท่าไร ทำนาทำไร่อ้อยขาดทุนก็ยังทำ เขาไม่ได้สนใจเรื่องต้นทุนและรายได้ที่ได้ ข้อนี้นี้เราต้องเข้าไปส่งเสริม แต่เรามีปราชญ์ชุมชนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ทอผ้า และจักสานได้” สมใจ อธิบาย

ทั้งนี้และทั้งนั้น ความท้าทายถัดมาเมื่อทีมวิจัยได้ลงลึกสำรวจข้อมูลชุมชนและอาชีพพร้อมกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ คือ ทุนที่ชุมชนมีอยู่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายสนใจ

หลังสรุปความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจากการวิเคราะห์ต้นทุนชุมชน ทุนอาชีพ และการตลาดในชุมชน ทีมนักวิจัยให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าตนเองต้องการทำโครงการอะไร หรือสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ เพราะอะไร โดยมีทีม อบต.หนองฮ้อย เป็นผู้ช่วยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้รู้ในขั้นตอนถัดไป

รูปแบบระบบกลไกของ อบต.หนองอียอ

อบต.หนองอียอประสานงานภาคีเพื่อดำเนินการวิจัยตามเป้าหมายของโครงการ ทีมงานนักวิจัยบอกว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น **อบจ.สุรินทร์ กศน.อำเภอสนม รวมทั้งสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดสุรินทร์ อำเภอสังขะ และวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์**

การส่งเด็กและเยาวชนในโครงการเข้าฝึกอาชีพกับสำนักพัฒนาฝีมือแรงงาน และ วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ ในช่วงแรกประสบปัญหาเรื่องคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายที่สมัครเข้าเรียนไม่ตรงตามเงื่อนไข กล่าวคือ หน่วยงานกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครเข้าร่วมอบรมต้องจบไม่ต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย 3 คน ยังไม่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และหลายคนยังอายุไม่ถึง 15 ปี

คณะวิจัยจึงได้ขอความร่วมมือจาก **อบจ.สุรินทร์** ให้ช่วยเป็นแม่งานหลักเข้าไปประสานงานกับ **สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสุรินทร์ อำเภอสังขะ และวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์** ด้วยการเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจถึงโครงการและเป้าหมายของการทำวิจัย จนสามารถประสานความร่วมมือกับ **กศน.อำเภอสนม** ให้เข้ามาช่วยพัฒนาความรู้ ต่อยอดให้เยาวชนที่ยังไม่จบการศึกษา ชั้น ม.3 และ ม.6 ได้เรียนในระดับดังกล่าวจนจบ ไปพร้อม ๆ กับการเรียนงานช่าง เพื่อใช้วุฒิการศึกษารับรองการจบหลักสูตรสายอาชีพได้

วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ ให้การอบรมหลักสูตรช่างตัดผม ทรงพื้นฐานและทรงสมัยนิยม

ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสุรินทร์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ให้การฝึกอบรมด้านช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมอาร์กโลหะ และพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากนี้ อบจ.สุรินทร์ ยังช่วยเหลือที่พักสำหรับกลุ่มที่เข้าฝึกอบรมช่างตัดผม เนื่องจากวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ ไม่มีที่พักสำหรับผู้มาฝึกอบรม หากเยาวชนต้องเดินทางไปกลับระหว่างบ้านและที่ฝึกอบรมอาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้

อีกทั้งยังมีการจัดตั้ง**คณะทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับตำบลในนาม “โรงเรียนครอบครัว”** โดยภาคีส่วนต่าง ๆ ทั้งทีมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.หนองอียอ ทำงานประสานกับองค์กรหน่วยงานในพื้นที่ สถาบันการศึกษา และผู้นำชุมชน เพื่อร่วมเป็นคณะทำงานในการขับเคลื่อนและหนุนเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของตำบล

พี่เลี้ยงนักวิจัย

สมใจ ณ เชียงใหม่ พี่เลี้ยงกลไก และพี่เลี้ยงนักวิจัยเยาวชน อบต.หนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ แสดงความคิดเห็นว่า ตัวเธอเองคิดว่าเมื่อเปรียบเทียบการทำโครงการวิจัยทั้ง 2 เฟสงานวิจัยเฟสแรกยากกว่าเฟสที่ 2 เพราะที่ไม่เคยทำงานวิจัยมาก่อน ไม่ทราบว่าเราจะต้องเริ่มต้นอย่างไรทำอย่างไร พอผ่านเฟสแรกมาได้ จึงได้ทักษะเพิ่มมาจากการเรียนรู้ในเฟสแรก “พี่เองตอนเริ่มต้นจากเฟสแรกจะเป็นนักวิจัยลงเก็บข้อมูลเอง ทำอะไรเอง กว่าจะได้ข้อมูลมา คือลง 3 เดือน ลงอยู่กับน้อง ๆ ในพื้นที่ กว่าจะได้รับควมไว้วางใจจากน้อง ๆ มันไม่ใช่เรื่องง่าย”

สมใจ บอกด้วยว่า การดึงเด็กจากที่เขาเคยวิ่งหนีเราให้เขามาอยู่กับเรา ต้องมาจากจิตใจของเราที่มุ่งมั่นและคิดบวก เริ่มต้นต้องเรียนรู้นิสัยของน้องคนที่เราเข้าไปคุยด้วยว่าเขาชอบเรื่องอะไร ไม่ชอบเรื่องอะไร ในการพูดคุยใช้ความจริงใจเป็นหลัก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เขาไว้วางใจยอมรับในตัวเราได้ เราจึงจะได้เด็กมา

“ตอนแรกได้มา 15 คน คือเราไปจับเข้าค่ายกันเลย ไปถามว่าเป็นอย่างไร ทำไม่ถึงไม่เรียน ถ้าคนไหนอยากเรียนก็จะติดต่อคุณครู กศน.มาให้สมัครเรียนถึงที่เลย ให้เตรียมเอกสารไว้นะ คือเราหยิบยื่นให้เขาแบบเปิดใจรับปัญหาของเขา ให้อิสระทางความคิดแก่เขา ไม่ว่าจะเขาจะคิดผิดหรือคิดถูก หรือเขาจะพูดผิดหรือเขาจะพูดถูก เราจะไม่มีการขัดแย้งเขา ณ ตอนนั้น”

อีกคุณลักษณะของพี่เลี้ยงเยาวชนที่ดีคือเป็นคนรับฟังที่ดี เข้าใจความต่าง ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ว่าจะเรื่องนั้นจะผิดหรือถูก

“มันอาจจะถูกในมุมมองของน้อง แต่อาจจะผิดในมุมมองของเราซึ่งเราเป็นผู้ใหญ่ คือวัยที่ทำงานกันมาก มุมมองก็ต่างกัน พอเราไปคลุกคลีกับน้อง มันลดช่องว่างระหว่างวัย

ทำให้ได้รับความไว้วางใจมากขึ้น บางทีเขามีปัญหา เขาไม่กล้าบอกคนในครอบครัว เขาก็จะนำมาปรึกษาเรา”

สนใจ มองด้วยว่า การทำหน้าที่โค้ชจะไม่ใช่เรื่องของการใช้คำสั่งแบบ Top - Down แต่เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ไปด้วยกัน

“มันเป็นการทำงานร่วมกันมากกว่า เป็นเพื่อน ชวนคิด ชวนทำ เราสร้างความสัมพันธ์กับลูกทีม กับน้องๆ ด้วยการพูดคุย ให้เขาเชื่อใจ ให้เขาร่วมมือในการทำงาน ฟังความคิดเห็นของเขา คือเราจะนำมาปรับใช้ร่วมกัน เราจะคอยถามว่ามีปัญหาติดขัดอะไรไหม เราจะให้ความช่วยเหลือเขาตลอดเพื่อให้งานสำเร็จ”

นอกจากนั้น การทำงานอยู่กับ อดต.ที่เป็นหน่วยงานที่มีหน่วยงานส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว เป็นข้อดีทำให้การสนับสนุนเยาวชนทำได้ง่าย

“พ้อย์กับ อดต. คือน้องจะถามว่ามีบให้ทำกิจกรรมไหม เราก็ตั้งบให้เขา ที่เลยได้เปรียบว่าทำไมงานมันประสบความสำเร็จ เพราะว่าเรามีตัวหนุนเสริมอยู่”

ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สมใจสะท้อนว่า เห็นผลการเปลี่ยนแปลงชัดเจน ทั้งกับตัวเอง และกับตัวเด็ก ก่อนที่จะมาอยู่จุดนี้ เธอเคยทำงานกับบริษัทเอกชนในตำแหน่งหัวหน้างานมาก่อน มีสไตล์การทำงานแบบคิดเร็วทำเร็ว ใจร้อน เอาแต่ใจ ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มองโลกในด้านเดียวคือฉันต้องถูกเสมอ พอได้เข้าร่วมงานวิจัยทำให้เธอกลายเป็นคนใจเย็นลง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีเหตุมีผลมากขึ้น ไม่ตัดสินว่าคนอื่นผิด และรู้จักการคิดวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

ส่วนผลที่เกิดขึ้นกับตัวน้อง ๆ สมใจมองว่า เด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปมากและเป็นไปในทางที่ดีขึ้น น้องบางคนจากที่มีนิสัยก้าวร้าว พ่อแม่สอนอะไรไม่ได้เลย ตอนนี้น้องเชื่อฟังและช่วยพ่อแม่ทำงาน หรือน้องผู้หญิงไม่เคยล้างจานก็ล้างจาน ทำงานบ้าน เป็นเสียงสะท้อนจากผู้ปกครอง

“เราจะได้รับคำขอบคุณจากผู้ปกครองว่าขอบคุณคุณบ่ามาก ๆ เลยที่ช่วยดึงน้องออกมา ที่ช่วยให้เขาได้ลูกชายกลับคืนมา จากเมื่อก่อนเวลาเราลงพื้นที่เอาน้องเข้าค่าย หรือทำกิจกรรม คนในชุมชนจะบอกว่าไม่รู้จะไปทำไม ไปแล้วก็ไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไรเลย แต่พอน้องเข้ามาร่วมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ผู้ปกครองจะอยากให้เข้ามาร่วม ถ้าลูกไม่เข้ามาร่วม ผู้ปกครองก็จะบอกว่าอยู่ที่ไหนที่บ้าน ทำไม่ไม่ไปร่วมกิจกรรม”

การเป็นนักวิจัยและพี่เลี้ยงเยาวชนที่ดีเราต้องมีข้อมูล เราต้องไปเรียนรู้เรื่องที่เราจะวิจัย สมมติเราจะวิจัยเรื่องเด็กและเยาวชนนอกระบบ เราต้องมีข้อมูลว่าในมือเรามีเด็กและเยาวชนนอกระบบกี่คน ปัญหาที่แท้จริงของเด็กคืออะไร และต้องเข้าใจสภาพจิตใจของน้องแต่ละคนด้วย บางคนอาจจะมีปัญหาจากครอบครัว บางคนมีปัญหากับโรงเรียนกับคุณครู หรือเขาอาจจะมีปัญหาภายในตัวเขาเอง ข้อมูลอันนี้เราต้องแม่น เราจึงจะวิจัยเขาได้ เราจึงจะเข้าถูกทาง

“พอมาถึงจุดนี้เรามีความภาคภูมิใจในตัวเองว่าเราสามารถแก้ปัญหา ดึงให้เด็กคนหนึ่งกลับมาได้จากที่เขาหลุดออกไปแล้ว ทำให้เขามีที่ยืนในสังคม และเราได้เฝ้ามองความเจริญเติบโตของเขา อันนี้คือความสุข ความภาคภูมิใจลึก ๆ ของคนทำงาน ที่หาจากที่อื่นไม่ได้ เงินทองไม่สามารถจะซื้อได้ ถึงจะจบงานวิจัยแล้วก็ทำงานด้านเด็กเยาวชนอย่างต่อเนื่องค่ะ มันหยุดไม่ได้แล้ว”

ด้าน **สุนทร ปทุมขวัญ หัวหน้าสำนักปลัด อบต.หนองฮ้อย** สะท้อนว่า ตนเองมาอยู่ที่ตำบลหนองฮ้อยอย่างเข้าปีที่ 3 แล้ว พบว่าที่นี่เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็งอยู่แล้วเนื่องจากได้ผ่านกระบวนการมา มาเห็นแล้วรู้สึกประทับใจว่าเด็กและเยาวชนหนองฮ้อยกล้าคิดกล้าพูด และมีคำพูดเหมือนผู้ใหญ่ที่สามารถถ่ายทอดและสามารถเป็นผู้นำในอนาคตได้ ถ้าเปรียบเทียบกับกันถือว่ารุดหน้าไปกว่าตำบลอื่นค่อนข้างเยอะ

“เขาโดดเด่นในเรื่องการกล้าแสดงออกในทางที่ดี และในเรื่องของจิตสาธารณะ ที่บางที่เขาคิดได้เอง เช่น ไปเยี่ยมผู้ด้อยโอกาส แสดงถึงความเข้มแข็ง และปัญหาเรื่อง



สุนทร ปทุมขวัญ

การทะเลาะวิวาทจะไม่มี และเรื่องยาเสพติดตอนนี้หนองอียอมีแต่ไม่เยอะ มีอยู่ประมาณ 3 ราย ถ้าเทียบกับตำบลอื่นแล้ว หมู่บ้านเดียวบางที่มี 10 - 20 ราย”

การเป็นพี่เลี้ยงนักวิจัยเยาวชน สำหรับสุนทรแล้วมองว่าผลลัพธ์ที่ได้กับตัวคือความสุขทางใจ ทุกครั้งที่ได้ร่วมงานและเห็นน้อง ๆ ขับเคลื่อนงาน ทำให้นึกย้อนไปถึงสมัยตัวเองแต่ก่อนว่ามันไม่มีอย่างนี้ ไม่มีหน่วยงานที่จะมาส่งเสริมพัฒนา พอได้เห็นเด็กและเยาวชนเจริญเติบโต ได้รับการยอมรับ มีอาชีพ ได้รับการจ้างงานหลายคนมีความก้าวหน้า ก็ถือว่าเราประสบความสำเร็จแล้ว

“ผู้ใหญ่ที่เยาวชนอยากร่วมงานด้วยไม่หนี แล้วมาอยู่กับเรา เขาต้องมีความเข้าใจเยาวชน เสียสละเวลาส่วนตัวมาทำงานกับเยาวชน อาจเป็นเวลาหลังเลิกงาน และในวันเสาร์วันอาทิตย์ หากไม่มีจิตอาสาจะยาก อย่างแรกก็ต้องเสียสละเวลาส่วนตัว และมีจิตเมตตาที่หวังดีต่อเด็ก ผลที่ได้จากการทำงานคือความสุข ไม่ได้หวังผลประโยชน์ตอบแทน”

ส่วนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน เกม-วีรพล หมั้นราม และ ยะ-ศิริชัย พร้อมดี เยาวชนนักวิจัย ซึ่งเข้าร่วมการวิจัยในโครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อาชีพให้เด็กเยาวชนนอกระบบ ร่วมแลกเปลี่ยนว่า การเข้ามาร่วมทำกิจกรรมทำให้พวกเขาได้รู้จัก ทั้งการกล้าตัดสินใจ กล้าทำ และทำได้ รวมถึงมีหลักในการคิด เช่น หากจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งแต่ก่อนจะทำตามใจ พอมีวิจัยทำให้รู้จักวางแผน คิดที่จะลุกขึ้นมาทำอะไร อยากพัฒนาให้ดีขึ้น ยกตัวอย่างศูนย์เรียนรู้ตอนนี้เยาวชนอยากทำไปเรื่อย ๆ อยากให้ศูนย์การเรียนรู้เกิดขึ้นจริง และอนาคตจะทำให้เป็นศูนย์อาชีพยั่งยืน มีรุ่นน้องเข้ามาฝึกเรื่อย ๆ อย่างยะจะถนัดในด้านการก่อสร้าง เกมจะชำนาญไปทางช่างเครื่องยนต์ ส่วนรุ่นพี่อย่างเชียว-สุริยา ดวงศรี ก็มีความสนใจไปในด้านเกษตร

“เราอยู่กันแบบเป็นครอบครัว มีปัญหาอะไรก็ปรึกษากัน ไว้ใจกัน แต่ก่อนพวกผมทำงานรับเหมาก่อสร้างไม่เป็น แต่พอได้ทำที่ศูนย์บ่อย ๆ ได้ทำเต็มที่ ก็เริ่มทำเป็น และเริ่มมั่นใจว่าเราทำได้ มันนำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้ด้วย” เกมและยะเผย ซึ่งในวันที่เราสัมภาษณ์น้อง ๆ ทางโทรศัพท์นั้นตรงกับวันที่ทั้งสองมารับเหมางานต่อเติมบ้านให้กับพี่เก๋ สมใจ ณ เชียงใหม่ พอดิบพอดี

เกมเผยเคล็ดลับการเข้าหาเยาวชนนอกระบบด้วยว่าต้องเข้าใจ เข้าถึง และใช้เวลาคลุกคลีกับเขาจริง ๆ ยิ่งถ้าเข้าถึงคนที่เป็หน้าหัวหน้าของกลุ่มเยาวชนได้ การชักชวนเยาวชนให้เข้ามาร่วมโครงการพัฒนาก็เป็นเรื่องง่าย

“แต่ก่อนผมจะดี๊ ๆ เป็นหัวหน้าแก๊ง มีลูกน้อง ก่อนเข้ามามีรุ่นพี่มาคุยด้วย ผมนับถือเขา แกมาทำกิจกรรมแล้วมาชวนผม ที่แรกผมไม่กล้าเข้าไป แต่ผมสนิทกับรุ่นพี่ ผมถึงกล้าไป ต้องเข้าหาหัวหน้ากลุ่มจะง่ายกว่า ถ้าหัวหน้ากลุ่มไปเข้าเขาก็จะเข้าด้วยหมด อย่างผมพอเขาชวนผมก็พาน้องเข้าไปหมดเลย”

สุดท้ายที่ **ดอม-นายจิรวัดน์ ภาระเกด** เยาวชนนักวิจัย โครงการพัฒนา **ความเข้มแข็งสภาเด็กเยาวชน ตำบลหนองอียอ** ร่วมสะท้อนว่า ผลที่ได้จากโครงการวิจัย 5-6 เดือนที่ผ่านมาคือสภาเด็กฯ ก่อนทำงานวิจัยจะมีปัญหาว่าไม่มีเยาวชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน จะมีก็แต่เยาวชนรุ่นเก่า แต่พอหลังจากโครงการวิจัยนี้เข้ามา ทำให้มีทีมที่เข้มแข็ง เป็นน้องใหม่ ๆ ที่เข้ามาพร้อมกับสภาเด็กฯ และมีทีมที่พร้อมทำงาน ทั้งงานที่เป็นฐานกาย ฐานคิด และฐานใจ ทำให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้น

อีกความเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด ดอม เล่าว่า **แต่เดิมหนองอียอมีสภาเด็กฯ แต่เหมือนทำงานตาม อบต.สั่ง มีงบประมาณให้ แต่ตอนนี้เด็กคิดเอง ทำเอง มี อบต. เป็นผู้สนับสนุน คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ** โดยในส่วนของดอมเอง การทำวิจัยทำให้ดอมมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

“ผมกล้าใช้ความคิดของตัวเอง กล้าที่จะตัดสินใจ เพราะตัวเราเองได้เป็นผู้นำแล้ว ถ้ายังก้าว ๆ กลัว ๆ มันจะทำให้การทำงานยาก ฉะนั้นก็ต้องเด็ดขาดจริง ๆ ถ้านั้นยังกำกวมอยู่ เราต้องหาข้อสรุปให้ได้” น้องดอมกล่าวทิ้งท้าย

ขณะที่ **จิว-ชนาพัทธ์ ศรีพิมพ์สอ** อายุ 23 ปี **ช่างตัดผม** บอกว่า ได้เข้าร่วมโครงการงานวิจัยระยะที่ 1 ด้วยความบังเอิญจากคำชักชวนของพี่สมเกียรติ เขานำทักษะความรู้และวิธีคิดที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการอบรมเพื่อการทำวิจัยท้องถิ่น และการเข้าเรียนในหลักสูตรมาใช้อย่างต่อเนื่อง

“เดิมที่ผมทำงานนอกชุมชน ช่วงนั้นลาออกจากงานมาช่วยแม่ที่บ้าน แล้วทาง อบต. จัดกิจกรรมเด็กและเยาวชนพอดี ผมว่างอยู่เลยเข้ามาช่วย ทำให้ได้รู้จักพี่สมเกียรติ ผมช่วยกิจกรรมมาตลอดเพราะผู้ใหญ่ให้โอกาส ตอนมีโครงการงานวิจัยเข้ามา ผมสนใจอยากเข้ามาช่วยทำวิจัย แต่เพราะผมเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ช่วงเสาร์อาทิตย์ มีความก้ำกึ่งกับการเป็นเด็กนอกระบบ เลยได้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นกลุ่มเป้าหมายจากที่ไม่เคยทำวิจัยมาก่อน พอมาร่วมทำโครงการวิจัยก็ทำให้มีประสบการณ์ เมื่อต้องทำวิจัยในมหาวิทยาลัยรู้สึกเป็นเรื่องง่ายไปเลย ของมหาวิทยาลัยผมใช้แค่แบบสอบถาม

ส่วนงานวิจัยชุมชนเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการต้องลงมือสำรวจชุมชนและสัมภาษณ์คนในชุมชนจริง ๆ”

จิว เล่าถึงกระบวนการทำโครงการวิจัยว่า โจทย์โครงการวิจัยมีเป้าหมายชัดเจน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้เยาวชนนอกระบบตำบลหนองอียอ ช่วงแรกเป็นการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนและวิเคราะห์ตัวเองว่าแต่ละคนอยากทำอาชีพอะไร แล้วสามารถพัฒนาตัวเองอย่างไรได้บ้าง ส่วนวิธีคิดก่อนตัดสินใจเลือกเรียนช่างตัดผม เขาบอกว่า **‘เลือกเรียนสิ่งที่ยังทำไม่เป็นและไม่เคยทำ เพื่อเพิ่มทักษะและสร้างความท้าทายให้ชีวิต’**

“ผมเรียนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ชอบทำงานพัฒนาชุมชน ตอนคิดเข้าร่วมโครงการวิจัยกับ อบต. ผมอยากทำเพราะคิดว่าเป็นการเตรียมตัวก่อนทำวิจัยในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโอกาสที่ไม่ได้หาได้ง่าย ๆ ส่วนสาเหตุที่เลือกเรียนช่างตัดผมเพราะอยากนำทักษะอาชีพดังกล่าวมาทำงานจิตอาสา เปิดร้านที่บ้านด้วยทำงานจิตอาสาตัดผมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้ทำงานในชุมชนและใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว สำหรับการใช้ชีวิตช่วงทำโครงการวิจัย ผมเรียนตลอดทั้ง 7 วัน คือเสาร์อาทิตย์เรียนที่มหาวิทยาลัย จันทร์ถึงศุกร์เรียนช่างตัดผม 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพื้นฐานและสมันิยม ผมค่อนข้างภูมิใจในตัวเองเพราะกว่าจะเรียนจบได้ก็ยากโดนดูแลสารพัด แต่ผมก็บริหารจัดการเวลาได้ดีจนทำได้สำเร็จ”



ชานาพัทธ์ ศรีพิมพ์สอ

จิว บอกว่า ข้อดีของการทำงานวิจัย คือ ทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตัวเองเยาวชนที่เรียนไม่จบได้มีอาชีพติดตัว นอกจากนี้การสำรวจชุมชนยังทำให้พวกเขารู้จักชุมชนของตัวเองดีขึ้น จากเดิมที่ไม่เคยสนใจ ไม่ให้ความสำคัญกับทุนด้านต่าง ๆ ที่มีในชุมชน ก็กลับมามองเห็นคุณค่าและประโยชน์

อย่างไรก็ตาม จิว สะท้อนถึงมุมมองการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น จากประสบการณ์ที่ได้ประสบด้วยตัวเองว่า นอกจากกระบวนการส่งเสริมความรู้แล้ว กระบวนการพัฒนาจะเกิดขึ้นและเห็นผลได้อย่างชัดเจน หากเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนในภาคปฏิบัติไม่เฉพาะแค่ให้ความรู้

“ต้องยอมรับว่าสำหรับเด็กนอกระบบ กระบวนการคิดในแต่ละขั้นตอนนอกจากการหนุนให้เด็กคิดเองทำเองแล้ว เด็กยังต้องการกำลังใจและคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ การเปิดพื้นที่ในลักษณะที่เป็นการชักชวนมากกว่าการชักจูง อย่างที่ผ่านมาไปเรียนกลับมาแล้วมีความรู้แต่หลายคนไม่มีเงินทุนสำหรับซื้ออุปกรณ์มาต่อยอดการทำอาชีพในพื้นที่ หากไปเป็นลูกจ้างก็ต้องออกนอกพื้นที่ไปทำงานในเมือง ส่วนตัวผมอุปกรณ์ซื้อเอง เปิดร้านเอง ตอนนี้ลูกค้าประจำมีประมาณ 10 - 20 คน เขาชอบอย่างที่เราตัด อาจเพราะผมตัดราคาถูกด้วย ความเป็นกันเอง คิดราคาเด็ก 20 บาท วัยรุ่น 30 บาท ผู้ใหญ่ 40 บาท ถือว่าการไปเรียนนี้บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะตอนแรกผมไม่คิดว่าจะได้กลับมาอยู่บ้าน คงไปทำงานที่อื่น ส่วนงานเกษตรที่บ้านตั้งใจเก็บไว้ทำตอนบั้นปลายอยากลองทำอย่างอื่นก่อน”

นอกจากทักษะการตัดผมที่มีติดตัวแล้ว จิยังรับหน้าที่เป็นพนักงานเหมาจ้างช่วยเทศบาลสนม เก็บข้อมูลในโปรเจกต์งานที่เทศบาลได้รับมอบหมายจาก สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ) ด้วยการนำกระบวนการเก็บข้อมูลและการจัดระเบียบข้อมูลในงานวิจัยมาใช้ในงานอีกด้วย

“ผมไม่รู้อะไรจะไปทำอะไร ผมรู้สึกว่่าสิ่งที่เรียนไม่ได้ตอบโจทย์” จิณวัฒน์ สืบเพ็ง อายุ 18 ปี ช่างคอมพิวเตอร์ เขาวชนในโครงการวิจัยระยะที่ 1 เย้ยขึ้นอย่างตรงไปตรงมา “ผมไม่ได้อยากเป็นหมอหรือเป็นครู เรียนจบ ม.6 แล้วก็รู้อะไรจะใช้วุฒิใช้เกรดไปทำอะไร ผมเลยออกจากโรงเรียนตอน ม.6 เทอม 1 แต่ก่อนหน้านั้นทำกิจกรรมเขาวชนกับพี่สมเกียรติมาตลอด ตั้งแต่ปี 2558 พอมีโครงการวิจัยพี่สมเกียรติเลยชวนมาเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ผมว่างเลยตอบตกลงเพราะอยากลองดูคิดว่าเลือกไปเรียนตามเป้าหมายในโครงการ จบมาอย่างน้อยก็ได้ความรู้และทักษะออกมาทำงานทำได้ ผมเลือกเรียนช่างคอมพิวเตอร์ เพราะมีพื้นฐานความรู้อยู่บ้างแล้ว” จิณวัฒน์ ย้อนเล่าถึงที่มาที่ไป



จิณวัฒน์ สืบเพ็ง

บทสังเคราะห์

โครงการกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตำบลหนองอีโย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหา อุปสรรคจากการทำโครงการกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอีโย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ มีดังต่อไปนี้

1. ทีมวิจัย

เนื่องจากทีมวิจัยหลักและพี่เลี้ยงโครงการย่อย คือ เจ้าหน้าที่ อบต. ส่วนทีมวิจัยย่อย คือ เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ด้วยภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและการเรียน ทำให้คณะทำงานมีเวลาว่างไม่ตรงกัน เช่น การเก็บข้อมูลในช่วงจันทร์ - ศุกร์ ช่วงกลางวันกลุ่มนักวิจัยที่เป็นนักเรียนไม่สามารถร่วมเก็บข้อมูลได้ ส่งผลให้การเก็บข้อมูลต่าง ๆ ล่าช้าและได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ทีมนักวิจัยหลักที่เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง ก็มีภาระงานหลักมากมายทำให้ต้องแบ่งทีมงานเข้ามาดำเนินโครงการ การจัดการเวลาให้สอดคล้องกันจึงเป็นปัญหาอย่างมาก

2. กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบ ส่วนใหญ่ก่อนเข้าโครงการมักไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก ส่วนน้อยที่มีความเข้มแข็งและขับเคลื่อนงานด้วยตัวเองได้ หลายคนยังไม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่ตัวเองทำ หากเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบก็จำเป็นต้องรับผิดชอบงานที่ทำเพื่อหาเลี้ยงชีพด้วยการดำเนินการแต่ละช่วงจึงมีขึ้นมีลงตามความพร้อมเพรียงของกลุ่มเป้าหมาย และขาดผู้นำหลักในการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ชุมชนเป้าหมาย

หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 11 หมู่บ้าน มีกลไกทางสังคมแตกต่างกัน บางหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง บางหมู่บ้านไม่เห็นถึงความสำคัญ (เฉพาะบางหมู่บ้าน) ของการเข้าร่วมโครงการ ทั้งในระดับผู้นำหมู่บ้านและผู้ปกครอง ทำให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

1. สร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมวิจัย เจ้าหน้าที่ และเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ให้มีความสุขในการขับเคลื่อนงาน เพราะการทำงานทุกอย่างถ้าทำแล้วมีแรงจูงใจแรงบันดาลใจ และมุ่งให้เกิดผลดี งานย่อมจะออกมาได้ดี คนจึงเป็นศูนย์กลางสำคัญ คือ

- ผู้บริหารมีนโยบายจะพัฒนาเด็กและเยาวชน
- มีเจ้าหน้าที่ที่เฟื่องผู้รับผิดชอบงานเด็กและเยาวชน
- มีแกนนำเด็กและเยาวชนในระบบ และแกนนำเด็กและเยาวชนนอกระบบ

2. การสนับสนุนและติดตามงานของเฟื่องโครงการและบทบาทของทีมวิจัยย่อย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเอง สามารถช่วยกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบและนอกระบบ ขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องได้

3. จัดทำคู่มือการลงเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น เพื่อให้นักวิจัยศึกษาและปฏิบัติตามได้ง่าย

4. แนวทางการแก้ไขปัญหา **หมู่บ้านเป้าหมาย** ทั้ง 11 หมู่บ้าน หากทั้ง 2 กลุ่มข้างต้นเข้มแข็ง การทำความเข้าใจกับหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากหมู่บ้านและชุมชน ทำให้ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ได้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนรวมถึงสังคมหมู่บ้านนั้น ๆ

5. ข้อคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ยั่งยืนต้องสร้างบุคลากรภายใน อบต. คือ ทีมเฟื่องต้องมีความเข้มแข็งมีจิตอาสา จึงจะประสบความสำเร็จ

6. ปัจจุบันคนขับเคลื่อนกิจกรรมงานสภาเด็กและเยาวชนมีตำแหน่งไม่ตรงกับบทบาทหน้าที่ในงานประจำ แต่อาสาเข้ามาเพราะมีความสนใจและเสียสละในการทำงาน เช่น นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการศึกษา ปลัดหรือหัวหน้าสำนักปลัด ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ถูกโอนย้ายหรือเกษียณตำแหน่ง งานจะแผ่วลงถึงขั้นหยุดการพัฒนา ดังนั้น อบต. ควรเสนอบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโดยตรง เข้ามาสานต่อโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อขับเคลื่อนงานได้ต่อเนื่อง เช่น งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่ว่าใครจะมาดำรงตำแหน่งก็จะขับเคลื่อนงานไปได้

กล่าวได้ว่าในระยะแรกตลอดกระบวนการวิจัยท้องถิ่น **สิ่งที่ อบต. หนองอียอ** ละเอียดอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนกลายเป็นจุดอ่อนของทิววิจัย คือ การส่งเสริมโครงการที่ผ่านมายังขาดการออกแบบให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพในชุมชนที่แท้จริง นอกจากนี้ยังไม่สามารถพัฒนาให้กลุ่มเยาวชนวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบจนสามารถพึ่งพาตัวเอง ทั้งที่มีทักษะความรู้และได้ฝึกปฏิบัติมาบ้างแล้ว

เมื่อได้ลงมือทำโครงการอย่างต่อเนื่อง ทาง อบต. จึงหนุนเสริมการพัฒนากระบวนการคิดให้เด็กและเยาวชนเพื่อสร้างให้เกิดการพัฒนาคนที่ยั่งยืนตามเป้าหมายที่วางไว้ เริ่มจากการวิเคราะห์และธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย รวมทั้งการทำความเข้าใจกับสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละหน่วยงานให้เข้ามาเป็นทีมเดียวกัน เพื่อช่วยประคับประคองให้เด็กและเยาวชนที่มีความสนใจได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองไปจนตลอดรอดฝั่ง

“การทำโครงการพัฒนาอาชีพกับเด็ก อาจต้องแยกวัย เมื่อเด็กต่างวัยมาอยู่ด้วยกัน ทำให้คนที่โตกว่ากลายเป็นผู้นำความคิดไปโดยไม่รู้ตัว เด็ก ม.2 ม.3 ก็มักจะทำตามพี่ไม่ตัดสินใจด้วยตัวเอง พี่ทำอะไรก็ไปกับพี่ เขาบอกว่าที่เรียนไม่จบเพราะยังเด็กเกินไป มันสะท้อนกลับมาที่เราว่า...สิ่งที่เราทำไปยึดเหนี่ยวให้เขามากไปหรือเปล่า แต่เด็ก ๆ ยังทำงานจิตอาสาให้ อบต. ไม่ได้หายไปไหน เราประสานงานติดต่อเขามาได้ตลอด เวลาคอมพิวเตอร์มีปัญหา ไฟมีปัญหา หรือต้องการคนทำงานช่าง ก็เรียกเขามาดูให้ได้ อย่างน้อย ๆ ความมีจิตอาสาในตัวที่ฝึกฝนกันมาได้หายไปไหน” สมใจ กล่าวสรุป

ภาคผนวก

รายนามคณะผู้วิจัย และที่ปรึกษาโครงการ

1 หัวหน้าโครงการวิจัย

นายสุวัฒน์ ยิ้มดี

ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ

สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ

ที่อยู่: หมู่ที่ 1 ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

โทรศัพท์มือถือ: 089-8454095 e-mail: Suwat_Y@hotmail.com

2 คณะผู้วิจัยร่วมโครงการวิจัยหลัก

**โครงการย่อย 1 : สร้างศูนย์เรียนรู้อาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบ
ตำบลหนองอียอ**

1. คณะผู้วิจัยโครงการหลัก และพี่เลี้ยงวิจัยโครงการย่อย

นายปฏิวัติ สระแก้ว

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ

นายภูมินันท์ พลเศพย์

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

จ.ส.อ.ชำนาญ ชัยฉลาด

เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน

นายวีระ วิเศษพงษ์

นิติกรปฏิบัติการ

2. คณะผู้วิจัยโครงการย่อย (เยาวชนตำบลหนองอียอ)

นายสุรียา ดวงศรี

แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ

นายสุรชัย ดั่งวงโท

แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ

นายธรรมรักษ์ สำคัญยิ่ง

แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ

นายหัตถชัย เจริญสิงห์
 เด็กชายจักรวรรดิ ลำดับจุด
 เด็กชายปิยะพงษ์ ทองแสง
 นายจิณณวัฒน์ สืบเพ็ง

แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ
 แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ
 แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ
 แกนนำเยาวชนตำบลหนองอียอ

โครงการย่อย 2 : พัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอให้มีความเข้มแข็ง

ทีมพี่เลี้ยงวิจัย

นายสุนทร ปทุมขวัญ

หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
 หนองอียอ

นางชนันท์กานต์ ชนะทะเล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นางสาวอสม่า ชัยฉลาด

ผู้ช่วยนักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นายวีรศักดิ์ แสงวงสุข

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ

ทีมนักวิจัยเยาวชน

นายจิรวุฒิ การะเกต

รองประธานสภาเด็กและเยาวชน

นายชยภัทร์ ศรีพิมพ์สอ

รองประธานสภาเด็กและเยาวชน

นางสาวภาวิดา สุรศักดิ์

เหรัญญิก

เด็กชายศิริวัฒน์ ย่างสุข

ผู้บริหาร

เด็กหญิงณัฐนธิ หาญมานพ

ผู้บริหาร

เด็กหญิงประกายดาว ปะติตั้ง

ผู้บริหาร

เด็กหญิงสุพัตรา ตรงใจ

ผู้บริหาร

เด็กหญิงสุทธิดา สุดกลาง

ผู้บริหาร

เด็กหญิงกนกวรรณ ชาติมนตรี

ผู้บริหาร

เด็กหญิงชลดา หาญชนะ

ผู้บริหาร

เด็กชายทวีโชค มารทอง

ผู้บริหาร

เด็กชายสิปปพาส พูลทวี

ผู้บริหาร

เด็กชายพีรพันธ์ เต็มปักซี

ผู้บริหาร

โครงการย่อย 3 : ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีวินัยและความรับผิดชอบ ของนักเรียน โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา

ทีมพี่เลี้ยงวิจัย

นางสมใจ ฅ เชียงใหม่	เลขานุการ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล หนองอ้อย
นางสาวเทวี แสนกล้า	นักพัฒนาชุมชน
นางสาวนันทนา แพงภูงา	ผู้ช่วยธุรการ
นางสาวเยาวลักษณ์ บุญมี	ผู้ช่วยการเงิน
นายสุธีร์ ชัยตั้งจิต	รองผู้อำนวยการโรงเรียนหนองอ้อยวิทยา
นางสาวหนูคล้าย วรวงษ์	ครู โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา
นายณัฐพล จันทร์เพ็ญ	ครู โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา
นางสาวปิยธิดา วาระโก	ครู โรงเรียนหนองอ้อยวิทยา

ทีมนักวิจัยเยาวชน (นักเรียนจากโรงเรียนหนองอ้อยวิทยา)

นายวุฒิชัย เชิดชู	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
นายชาคริต พงษ์สะพัง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
นางสาวธิดิตา เงามาม	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
นางสาวชนากานต์ ทองมั่น	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
นางสาวพาริดา บุญเพิ่ม	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
นางสาวसानฝัน ทวีอินทร์	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
นางสาวศิลารัตน์ บุญเพิ่ม	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
นางสาวสาวิตรี ดาศรี	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
นางสาวกนกวรรณ ชาติมนตรี	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
นางสาวสุพัตรา ตรงใจ	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3 ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

นายสามารถ ครองสัตย์	นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อย
---------------------	-----------------------------------



คณะทำงาน

“สานพลังภาคีเครือข่าย” กลไกการพัฒนาเด็กตำบลหนองอ้อย

ดำเนินการโดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
ISBN	978-616-8000-36-6
พิมพ์ครั้งแรก	มกราคม 2564
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
สงวนลิขสิทธิ์	โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 4 ภาค ระยะที่ 3: หลักสูตรต้นกล้าทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ อาคาร Plaza East เลขที่ 19 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 0-2937-9901-7 โทรสาร 0-2937-9900
ที่ปรึกษา	คุณปิยาภรณ์ มั่นตะจิตร์
บรรณาธิการ	คุณสุทิน ศิรินคร
จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต	บริษัท คิดค้นคว้าว จำกัด 57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110 โทรศัพท์ 0-2270-1350 e-mail: kidkonkwa@gmail.com
พิมพ์ที่	บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

ภาคีเครือข่ายร่วมสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่งในจังหวัดสุรินทร์

